

SREDNJI VIJEK = DOBA VITEZOVA I DVORACA, SREDIŠNJE DOBA, MRAČNO DOBA (NEDOSTATAK POVIJESNIH IZVORA)

RANI SREDNJI VIJEK

RAZVIJENI SREDNJI VIJEK

KASNI SREDNJI VIJEK

476. G. PAD ZAPADNOG RIMSKOG CARSTVA

1492. OTKRİĆE AMERIKE

FRANAČKA

- 5. ST. KLODVIG - OSNIVAČ
- MAJORDOMI = UPRAVITELJI KRALJEVSKOG DVORA
- PIPIN MALI (DINASTIJA KAROLINZI) - > PAPINSKA DRŽAVA

KARLO VELIKI ('OTAC EUROPE') - PROŠIRIO GRANICE FRANČKE I ŠIRIO KRŠĆANSTVO

- 800. OKRUNJEN ZA CARA (KAROLINŠKO CARSTVO)
- RAT S BIZANTOM - MIR U AACHENU 812.
- KAROLINŠKA RENESANSA = RAZDOBLJE UMJETNOSTI I PISMENOSTI U DOBA KARLA VELIKOGA
- NAKON NJEGOVE SMRTI: RASPAD FRANAČKE: 843. VERDUNSKI UGOVOR: LOTARINGIJA, ZAPADNA I ISTOČNA FRANAČKA

APSOLUTISTIČKA MONARHIJA = KRALJ IMA NEOGRANIČENU VLAST

PARLAMENTARNA MONARHIJA = VLAST DIJELE KRALJ I PARLAMENT

EUROPA NAKON SEOBE NARODA

KRIŽARSKI RATOVI (1096. - 1291.) - 8 KRIŽARSKIH RATOVA
UZROCI: ARAPSKO ZAUZIMANJE SVETE ZEMLJE
PAPA URBAN II. POZVAO NA OSLOBAĐANJE SVETE ZEMLJE
POSLEDICE: GOSPODARSKI RAZVOJ EUROPE (VENECIJA, GENOVA), BOGAĆENJE GRAĐANSTVA, NASTANAK DUHOVNO-VITEŠKIH REDOVA, PORAST MRŽNJE PREMA ŽIDOVIMA

ENGLESKA:

- VILIM OSVAJAČ (NORMANI) - 1066. POSTAO ENGLESKI KRALJ
- IVAN BEZ ZEMLJE: VELIKA POVELJA (1215.) -> PRVI PARLAMENT
- GRAĐANSKI RAT U 17. ST.: PRISTAŠE KRALJA PROTIV PRISTAŠA PARLAMENTA: POBJEDA OLIVERA CROMWELA - PRVA PARLAMENTARNA MONARHIJA U EUROPI

FRANCUSKA: FILIP IV. LIJEPI (1302.): SAZIVANJE DRŽAVNIH STALEŽA - POČETAK RAZVOJA PARLAMENTA, U 17. ST.: LUJ XIV. VLADA APSOLUTISTIČKI

STOGODIŠNJI RAT (1337. - 1453.) SUKOB ENGLESKE I FRANCUSKE OKO PRAVA NA FRANCUSKO PRIJESTOLJE - POBJEDA FRANCUSKE

SEoba NARODA U 9. ST.: NORMANI (VIKINZI), MAĐARI, ARAPI (SARACENI)

BIZANT - CARIGRAD

- RAZLOZI OPSTANKA ISTOČNOG RIMSKOG CARSTVA: JAKA CARSKA VLAST, RAZVIJENO GOSPODARSTVO, VELIKA VOJSKA, PODMIĆIVANJE BARBARA, CARIGRADSKE ZIDINE, NOVAC (POREZ)
- CRKVENI POGLAVAR: PATRIJARH
- CAR JUSTINIЈAN (6. ST.): ZBORNİK GRAĐANSKOG PRAVA, IZGRADNJA CRKVE SV. SOFIЈE
- CAR HERAKLIЈE: 7. ST. PROVALA AVARA I SLAVENA

ARAPI I ISLAM

- ARAPSKI POLUOTOK, MEKA: SVEKI KAMEN ĆABA
- PROROK MUHAMED: VЈERA U BOGA ALAHA - ISLAM, SVETA KNJIGA: KURAN
- KALIFAT=ARAPSKA DRŽAVA, ŠIRENJE DRŽAVE NA AFRIKU I PIRINEJSKI POLUOTOK
- DOPRINOS ARAPA U RAZVOJU ZNANOSTI I KULTURE

DOSELJENJE HRVATA: 7. ST. IZ BIJELE HRVATSKE
ZAPISI CARA HERAKLIJA I KONSTANTINA VII. PORFIROGENETA
- LEGENDA O DOSELJENJU HRVATA: 5 BRAĆE I 2 SESTRE

HRVATI U 9. ST. OSNIVAJU KNEŽEVINE (KNEZ)
PRVE KNEŽEVINE: HRVATSKA, DONJA PANONIJA,
NERETVANSKA KNEŽEVINA

HRVATSKI KNEŽEVI:

- TRPIMIR - DINASTIJA TRPIMIROVIĆI, 1. SPOMEN HRVATSKOG IMENA U NEKOM PISANOM DOKUMENTU - TRPIMIROVA DAROVNICA, DVOR U KLISU, BENEDIKTINCIMA JE PODIGAO SAMOSTAN U RIŽINICAMA
- MISLAV - RATOVAO S MLEČANIMA
- DOMAGOJ - „NAJGORI KNEZ SLAVENA” -> RATOVAO S MLEČANIMA
- BRANIMIR - OSAMOSTALJENJE HRVATSKE (PISMO PAPE IVANA VIII. S BLAGOSLOVOM), PROCVAT PISMENOSTI I KULTURE - NAJVIŠE KAMENIH NATPISA S IMENOM KNEZA BRANIMIRA

MIR U ACHENU 812. G.: BIZANT
JE ZADRŽAO DALMATINSKE
OTOKE, A FRANAČKA JE DOBILA
HRVATSKU I DONJU PANONIJU

PRVI POZNATI KNEŽEVI: BORNA (HRVATSKA) I LJUDEVIT (DONJA PANONIJA)

- LJUDEVIT JE PODIGNUO USTANAK PROTIV FRANAČKE VLASTI
- BORNA JE BIO NA STRANI FRANČKE -> PORAZ LJUDEVITA

HRVATSKE PLEMIČKE OBITELJI: KAČIĆI, FRANKOPANI,
BABONIĆI, ŠUBIĆI

HRVATSKA U SREDNJEM VIJEKU

ARPADOVIĆI (1102. - 1301.)

- KOLOMAN (1102.) - RAZLIČITO VLADA DALMACIJOM (IMAJU POVLASTICE) I SLAVONIJOM (MORAJU PLAĆATI POREZE)
- ANDRIJA II. - ZLATNA BULA = OGRANIČIO VLAST VLADARA U KORIST PLEMSTVA
- BELA IV. - NAKON PROVALE TATARA -> ZLATNA BULA: GRADEC JE POSTAO SLOBODNI KRALJEVSKI GRAD

ANŽUVINCI (1301. - 1382.)

- KARLO I. ANŽUVINAC (NA VLAST GA JE DOVEO PAVAO ŠUBIĆ) - POKUŠAO JE SLOMITI MOĆ PLEMIĆA
- LUDOVIK - USPIO JE SLOMITI MOĆ ŠUBIĆA, RATOVAO JE S MLEČANIMA -> ZADARSKI MIR - DALMACIJA JE VRAĆENA HRVATSKO-UGARSKOM KRALJEVSTVU

PERSONALNA UNIJA = 2 ILI VIŠE DRŽAVA
POVEZANE OSOBOM VLADARA

PROTUDVORSKI POKRET

- NAKON LUDOVIKOVE SMRTI NA VLAST DOLAZE NJEGOVA KĆI MARIJA I ŽENA ELIZABETA Y <- PLEMIĆI SU SE POBUNILI
- SUKOB OKO PRIJESTOLJA IZMEĐU ŽIGMUNDA LUKSEMBURŠKOG (MARIJIN SUPRUG), KARLA DRAČKOG I LADISLAVA NAPULJSKOG (PRODAO DALMACIJU MLEČANIMA ZA 100 000 DUKATA)
- KRVAVI SABOR KRIŽEVAČKI (1397.): ŽIGMUND JE NA POVRATKU IZ RATA POBIO SVE SVOJE PROTIVNIKE

HRVATSKI KRALJEVI

- TOMISLAV - 1. KRALJ (PISMO PAPE IVANA X.), POBIJEDIO MAĐARE I BUGARE (OD BIZANTA DOBIO NA UPRAVU DALMATINSKE GRADOVE), UJEDINIO HRVATSKU I DONJU PANONIJU
- STJEPAN DRŽISLAV - 1. SE NAZIVA „KRALJ HRVATSKE I DALMACIJE”, MAJKA KRALJICA JELENA (SARKOFAG), RATOVAO PROTIV BUGARA NA STRANI BIZANTA-> BIZANTSKI CAR MU JE POSLAO KRUNU
- SINOVI STJEPANA DRŽISLAVA SVETOSLAV SURONJA, KREŠIMIR I GOJSLAV -> SUKOB OKO PRIJESTOLJA <- VENECIJA ZAVLADALA DALMATINSKIM GRADOVIMA
- PETAR KREŠIMIR IV. - VRHUNAC RAZVOJA I ŠIRENJA DRŽAVE, JEDINSTVENA DRŽAVA: KRALJEVSTVO HRVATSKE I DALMACIJE
- DMITAR ZVONIMIR - SUVLADAR PETRA KREŠIMIRA IV., SUPRUGA KRALJICA JELENA ARPADOVIĆ, BAŠČANSKA PLOČA
- STJEPAN II. - POSLJEDNJI TRPIMIROVIĆ, VELIKAŠ PETAR SVAČIĆ - PROGLASIO SE KRALJEM, ALI JE POGINUO TIJEKOM BITKE S KOLOMANOM

VLADARI POMAŽU U ŠIRENJU KRŠĆANSTVA, A CRKVA IZ POMAŽE UČVRSTITI VLAST.
MISIONARI - ŠIRE VJERU.

PAPA = RIMSKI BISKUP -> PAPINSKA DRŽAVA

HODOČAŠĆE - POSJET MJESTU GDJE SE ČUVAJU RELIKVIJE (OSTACI MUČENIKA KOJIMA SE PRIPISUJU ČUDOTVORNE MOĆI).
MJESTA HODOČAŠĆA: RIM I JERUZALEM.

CRKVENI RASKOL (1054. G.)

- SUKOB IZMEĐU PAPE I CARIGRADSKOG PATRIJARHA
- PODJELA KRŠĆANSKE CRKVE NA KATOLIČKU I PRAVOSLAVNU CRKVVU

CRKVA U HRVATA

- PRIJE DOSELJENJA VJERUJU U VIŠE BOGOVA
- KRŠĆANSTVO PRIHVAĆAJU OD FRANAČKIH MISIONARA
- SPOMENICI: VIŠESLAVOVA KRSTIONICA
- PODRUČJE DALMACIJE: VIŠE BISKUPIJA -> NADBISKUP U SOLINU, NOVA BISKUPIJA: SPLIT, SREDINA 9. ST.: BISKUPIJA U NINU -> NINSKI BISKUP NAZIVA SE „BISKUPOM HRVATA“

CRKVENI SABORI U SPLITU

1. CRKVENI SABOR 925. IZBOR CRKVENOG POGLAVARA NADBISKUPIJE <- KANDIDATI: NINSKI BISKUP GRGUR I SPLITSKI BISKUP <- IZABRAN SPLITSKI BISKUP
-> NINSKI BISKUP SE ŽALIO NA TU ODLUKU
2. CRKVENI SABOR 928. DONESENA ODLUKA O UKIDANJU NINSKE BISKUPIJE

PRVI REDOVNICI -> PUSTINJACI

BENEDIKTINCI (6. ST.) - PRVI CRKVENI RED (ITALIJA) -> SV. BENEDIKT

- RADI I MOLI. ŽIVE U SAMOSTANIMA. ONI SU OSNIVALI PRVE ŠKOLE.

CRKVA U SREDNJEM VIJEKU

GLAGOLJICA

- BRAĆA ĆIRIL (KONSTANTIN) I METOD

PROSJAČKI REDOVI (13. ST.)

- FRANJEVCI - SV. FRANJO ASIŠKI
- DOMINIKANCI - SV. DOMINIK

-> ODBACILI SU BOGATSTVO, DOBROTVORNI RAD, BAVE SE ZNANOŠĆU I ŠKOLSTVOM

REFORMACIJA -> <- PROTUREFORMACIJA

- UZORCI REFORMACIJE: BOGAĆENJE CRKVE (PRODAJA OPROSTA GRIJEHA = INDULGENCIJA), PAD CRKVE DISCIPLINE, KUPOVINA CRKVENIH SLUŽBI
- PRODAJA OPROSTA GRIJEHA (1517.) - PAPA LEON - KAKO BI SKUPIO NOVAC ZA GRADNJU KATEDRALE SV. PETRA U RIMU
- POČETAK REFORMACIJE: MARTIN LUTHER (1517.) POSTAVIO JE 95 TEZA NA VRATA CRKVE U WITTENBERGU -> TRAŽI PROMJENE UNUTAR CRKVE <- IZOPĆEN JE IZ CRKVE
- ŠIRENJE REFORMACIJE -> PROTESTANTIZAM: ŠVICARSKA, ENGLESKA (KRALJ HENRIK VIII. - ANGLIKANSKA CRKVA), SKANDINAVSKE ZEMLJE, ISTRA: MATIJA VLAČIĆ ILIRIK (PROTESTANT)
- PROTUREFORMACIJA (KATOLIČKA OBNOVA) - CRKVENI SABOR/KONCIL U TRIDENTU (1545. - 1563.) - PAPA JE VRHOVNI POGLAVAR, SVEĆENICI TREBAJU ZAVRŠITI STUDIJ TELOGIJE
- ISUSOVCI (DRUŽBA ISUSOVA) - OSNOVAO IGNACIJE LOYOLA -> OSNIVAJU ŠKOLE, GIMNAZIJE, SVEUČILIŠTA -> NAJOBRAZOVANIJI (RUĐER BOŠKOVIĆ)
- INKVIZICIJA = CRKVENI SUD (MUČENJE I SMRTNE KAZNE) - PROTIV KRIVOVJERJA, LOV NA VJEŠTICE
- TRIDESTEGODIŠNJI RAT (1618. - 1648.) - SUKOB IZMEĐU KATOLIKA I PROTESTANATA -> VESTAFALSKI MIR -> NAČELO VJERSKE TOLERANCIJE

- VJERSKA - BRINE O PITANJIMA VJERE I MORALA
- GOSPODARSKA - BOGAĆENJE CRKVE (ZEMLJIŠNI POSJEDI)
- HUMANITARNA - POMOĆ NAJUGROŽENIJIMA (SIROČAD, BOLESNI, SIROMAŠNI) -> HOSPICIJI, NAHODIŠTA, LEPROZIJI
- OBRAZOVNA - REDOVNICI OSNIVAJU PRVE ŠKOLE I SVEUČILIŠTA (BOLOGNA, PARIZ, ZADAR)
- ZNANSTVENA - CRKVA JE POTICALA ISTRAŽIVANJA - ALBERT VELIKI I TOMA AKVINSKI

FEUDALIZAM (DRUŠTVENI SUSTAV SREDNJEG VIJEKA)

- FEUD = ZEMLJIŠNI POSJED
- FEUDALAC = VLASNIK ZEMLJE
- SENIOR - OSOBA KOJA JE VLASNIK ZEMLJE
- KMET = NESLOBODAN SELJAK (PLAĆANJE DAVANJA FEUDALCU I CRKVI)
- POSTANAK KMETSTVA: ZBOG RATOVA, PLJAČKI I SMANJIVANJA POSJEDA SELJACI ZAPADAJU U PROBLEME I TRAŽE ZAŠTITU FEUDALCA -> PREDAJU MU ZEMLJU U ZAMJENU ZA ZAŠTITU

PLEMSTVO

- POVLAŠTENI DRUŠTVENI SLOJ/STALEŽ
- GRB, ZEMLJIŠNI POSJED
- LOV, ZABAVE I GOZBE, VITEŠKI TURNIRI

VITEZOVI

- SINOVI PLEMIĆA, VOJNO OBRAZOVANJE, VITEŠKI TURNIRI
- OPREMA: MAČ, KOPLJE, KACIGA, OKLOP, ŠTIT...

SREDNJOVJEKOVNI GRAD

- ZIDINE, TRG, KATEDRALA, USKE ULICE, DRVENE KUĆE I GRADSKA VIJEĆNICA
- GRADSKO DRUŠTVO: PATRICIJI (BOGATO GRADSKO PLEMSTVO) I PUČANI (SLOBODNI GRAĐANI)
- SVAKODNEVNI ŽIVOT: PUTUJUĆI TRGOVCI, ZVONJAVA ZVONA (UZBUNA ZA POŽAR, NAPAD, ZATVARANJE GRADSKIH VRATA), LOKALNA KRČMA

SREDNJOVJEKOVNO SELO

- KRAJOLIK: SEOSKE KUĆE (DRVENE KOLIBE), CRKVA, KRČMA
- NAJVEĆI DIO STANOVNIŠTVA ŽIVIO JE NA SELU I BAVIO SE POLJOPRIVREDOM
- KMET SE NE SMIJE SELITI, A SELJAK (TEŽAK) OBRADUJE GOSPODAREVU ZEMLJU, ALI ZADRŽAVA OSOBNU SLOBODU
- ŽIVOT SELJAKA: NAPORAN RAD, SLABA PREHRANA, NEOBRAZOVANOST I LOŠA ODJEĆA

OBRADA ZEMLJE U SREDNJEM VIJEKU:

- DRVENI PLUG
- NAPREDAK OD 11. ST.: METALNI PLUG, MLIN, TROPOLJNI SUSTAV OBRADJE ZEMLJE -> RAZVOJ POLJOPRIVREDE -> UDVOSTRUČENJE BROJA STANOVNIKA OD 10. DO 14. ST.

OBITELJ U SREDNJEM VIJEKU

- SREDIŠNJA ULOGA: OTAC
- ŽENE - NEMAJU PRAVA, DOGOVORENI BRAK

DRUŠTVO SREDNJEG VIJEKA

BURG = UTVRĐENO IMANJE PLEMIĆA -> POSTAJU DVORCI

- OBRANA OD NAPADA NEPRIJATELJA I ZAŠTITA
- OBRAMBENI ELEMENTI: ZIDINE, KULE, GOSPODARSKI OBJEKTI, PALAČA
- GRADNJA UTVRDE: DUGOTRAJNO, SKUPO
- OPSADA UTVRDE: DUGOTRAJNA, KOPANJE TUNELA I ZAPALJIVE STRIJELE
- OBRANA UTVRDE: JARAK S VODOM, POKRETNOST...

PROCVAT EUROPE: 11. ST. -> RAZVOJ GOSPODARSTVA I POLJOPRIVREDE -> PORAST BROJA STANOVNIKA

- KOMUNA = SAMOSTALNA GRADSKA OPĆINA S VLASTITOM UPRAVOM I PRAVOSUĐEM
- MALI GRADOVI REPUBLIKE U ITALIJI: VENECIJA, GENOVA I FIRENCA, U HRVATSKOJ: DUBROVNIK (DUBROVAČKA REPUBLIKA - KNEZ, TRGOVINA)

GRADOVI U HRVATSKIM ZEMLJAMA

- STATUT = PISANI ZAKONIK
- VLAST: KNEZ I GRADSKO VIJEĆE
- STANOVNIŠTVO: PATRICIJI I PUČANI
- SLOBODNI KRALJEVSKI GRAD = SAMUPRAVA, SAMI BIRAJU SUCA I KNEZA <- ZLATNA BULA BELE IV. - GRADEC

OBRT I TRGOVINA

- CEH = UDRUŽENJE OBRATNIKA
- TRGOVINA: SAJMOVI (VAŽNI TRGOVAČKI PUTEVI)
- VAŽNI TRGOVAČKI GRADOVI: VENECIJA, NJEMAČKI I FRANCUSKI GRADOVI
- NOVAC: NOVO ZANIMANJE -> BANKAR - PRVE BANKE

PREDUVJETI GEOGRAFSKIH OTKRIĆA: TEHNIČKI NAPREDAK, KOMPAS, ASTROLAB, RUŽA VJETROVA, KARAVELE I KARAKE (JEDRENJACI, RAZVOJ KARTOGRAFIJE)

VELIKA GEOGRAFSKA OTKRIĆA

ŠPANJOLSKA POMORSKA ISTRAŽIVANJA

- 1492. OTKRIĆE AMERIKE - KRISTOFOR KOLUMBO (IME - AMERIGO VESPUCCI)
- FERDINAND MAGELLAN - OPLOVIO ZEMLJU I DOKAZAO DA JE ZEMLJA OKRUGLA

PORTUGALSKA POMORSKA ISTRAŽIVANJA

- BARTHOLOMEO DIAZ: RT DOBRE NADE
- VASCO DA GAMA: INDIJA

PROROČIŠTE: DELFI
RAZVOJ KAZALIŠTA, MATEMATIKE, GEOGRAFIJE, POVIJESTI, KIPARSTVA...

KOLONIZACIJA

- OSNIVANJE KOLONIJA -> RAZVOJ TRGOVINE
- RAZMJENA BILJAKA I ŽIVOTINJA
- KONKVISTADOR = OSVAJAČ -> OKRUTNI OBRAČUNI S DOMAĆIM STANOVNIŠTVOM

-> UNIŠTENJE VELIKIH CIVILIZACIJA: AZTEKA, MAYA, INKA

POSLEDICE GEOGRAFSKIH OTKRIĆA: NOVI TRGOVAČKI PUTEVI, ZLATO I SREBRO, RAZMJENA BILJAKA I ŽIVOTINJA (IZ AMERIKE U EUROPU: KUMPIR, RAJČICA, KUKURUZ, KAKAO, PURAN, DUHAN...), TRGOVINA SLOVOM, UNIŠTENJE CIVILIZACIJA

UMJETNIČKI STILOVI

ROMANIKA (11. ST.)

IZGRADNJA KATEDRALA

- CRKVE: DEBELI ZIDOVI, MALI PROZORI, UKRAŠENI PORTALI, FRESKE
- SV. STOŠIJE U ZADRU, SV. IVANA U TROGIRU
- VRATA I PORTALI: VRATA ANDRIJE BUJINE SPLITSKE KATEDRALE, RADOVANOVI PORTAL KATEDRALE U TROGIRU

GOTIKA (13. ST.)

IZGRADNJA KATEDRALA

- CRKVE: TANKI ZIDOVI, VELIKI PROZORI, UKRAŠENI PORTALI, VITRAJI
- SV. STJEPAN U ZAGREBU, PORTAL SV. MARKA U ZAGREBU

BAROK (17. ST.)

- BOGATSTVO UKRASA, VALOVITI ZIDOVI CRKAVA, OVALNA KUPOLA
- DVORCI: OBLIK SLOVA U, PERIVOJI (ENGLESKI I FRANCUSKI)
- DVORAC VERSAILLES
- BAROK U HRVATSKOJ: UTVRDE (TVRĐA OSIJEK, SLAVONSKI BROD), DVORAC ELTZ U VUKOVARU, GRAD VARAŽDIN, PISAC IVAN GUNDULIĆ

PREDROMANIKA (9. - 11. ST.)

- LATINICA, ĆIRILICA, GLAGOLJICA (VALUNSKA PLOČA, BAŠĆANSKA PLOČA)
- GRADITELJSTVO: CRKVE RAZLIČITIH OBLIKA (KRUG, KRIŽ, PRAVOKUTNIK): CRKVA SV. DONATA U ZADRU, CRKVA SV. KRIŽA U NINU
- PLETER = UKRAS U OBLIKU PLETENICE

HUMANIZAM (14. - 15. ST.)

- ITALIJA (FIRENCA, RIM), KULTURNI I KNJIŽEVNI POKRET
- U SREDIŠTU: ČOVJEK
- UZORI: ANTIČKI PISCI
- TALIJANSKI PISCI: PETRARCA, BOCCACCIO, DANTE
- HRVATSKI HUMANISTI: MARKO MARULIĆ, FAUST VRANČIĆ, MARIN DRŽIĆ
- IZUM TISKA: 1455. JOHANNES GUTTENBERG (BIBLIJA)

RENEZANS (15. I 16. ST.)

- GRADITELJSTVO: KUPOLE - KATEDRALA U FIRENCI, SV. PETAR U RIMU
- KIPARSTVO
- SLIKARSTVO
- UMJETNICI: MICHELANGELO, LEONARDO DA VINCI,
- HRVATSKA: KATEDRALA SV. JAKOVA U ŠIBENIKU, KNEŽEV DVOR U DUBROVNIKU, LJETNIKOVI
- HRVATSKI UMJETNICI: JURAJ DALMATINAC, JULIJE KLOVIĆ (MINIJATURE)

OSNIVAČ: OSMAN (KRAJ 13. ST.) - UJEDINIO JE TURSKA PLEMENA

VAŽNI TURSKE SULTANI

- MEHMED II. OSVAJAČ OSVOJIO JE CARIGRAD 1453.
- SULEJMAN II. VELIČANSTVENI - POKUŠAO OSVOJITI BEČ -> VRHUNAC OSMANSKOG CARSTVA

KRIZA CARSTVA (NAKON GEOGRAFSKIH OTKRIĆA)

- GUBITAK PRIHODA OD KOPNE TRGOVINE, NEDOSTATAK NOVCA, SLABLJENJE I ZAOSTAJANJE VOJSKE

SLABLJENJE OSMANSKOG CARSTVA: BITKA KOD LEPANTA (1571.) - PORAZ OD VENECIJE, ŠPANJOLSKE I PAPINSKE DRŽAVE

OSMANSKO CARSTVO

VLAST U DRŽAVI: SULTAN (VLADAR), VELIKI VEZIR, DIVAN (CARSKO VIJEĆE)
ORGANIZACIJA DRŽAVA: PAŠALUCI (VELIKE POKRAJINE) I SANDŽACI (MANJE OBLASTI), TIMAR = ZEMLJIŠNI POSJED

VOJSKA: KONJANICI (SPAHIJE), PJEŠACI (JANJIČARI)

DANAK U KRVI = ODUZIMANJE KRŠĆANSKIH DJEČAKA I ODGOJ U VOJNIKE

MATIJAŠ KORVIN (15. ST.)

- PROVEO NIZ REFORMI: POREZNA REFORMA -> VIŠE NOVCA U DRŽAVNOJ BLAGAJNI, USPOSTAVA JAJAČKE I SREBRENIČKE BANOVIJE -> ZAŠTITA OD TURAKA
- TURCI SU 1463. ZAUZELI BOSNU

STOGODIŠNJI RAT IZMEĐU HRVATA I TURAKA (1493. - 1593.)

- 1493. BITKA NA KRBAVSKOM POLJU - TEŽAK PORAZ HRVATSKO-UGARSKE VOJSKE, POGINUO JE BAN EMERIK DERENČIN
- 1526. BITKA NA MOHAČKOM POLJU - TEŽAK PORAZ H-U VOJSKE, POGINUO KRALJ LUDOVIK II.

-> TURCI SU TIJEKOM 16. ST. OSVOJILI GOTOVO ČITAVU SLAVONIJU, LIKU, KRBAVU I GACKU <- „OSTACI OSTATAKA” = TERITORIJE HRVATSKE KOJI TURCI NISU USPJELI OSVOJITI

- 1566. BITKA KOD SIGETA - POGINUO NIKOLA ŠUBIĆ ZRINSKI, UMRO SULEJMAN VELIČANSTVENI - POBJEDA OSMANSKOG CARSTVA (POKUŠAJ OSVAJANJA BEČA)
- 1593. BITKA KOD SISKI - POBJEDA HRVATSKO-UGARSKE VOJSKE, BAN TOMA ERDODY - BITKA PREKRETNICA

1527. ODABIR NOVOG KRALJA:

- SABOR U CETINU - ODABRAN FERDINAND HABSBURŠKI
- SABOR U DUBRAVI - ODABRAN IVAN ZAPOLJA -> RAT ZA PRIJESTOLJE

VOJNA KRAJINA

- SUSTAV UTVRDA NA GRANICI SA OSMANSKIM CARSTVOM, IZGRAĐENA UTVRDA KARLOVAC, KRAJIŠKI VOJNICI = GRANIČARI
- HRVATSKA KRAJINA I SLAVONSKA KRAJINA
- NASELJAVANJE VLAHA -> VLAŠKI STATUTI - PRAVA

POSLEDICE RATOVA S TURCIMA

- ISELJAVANJE STANOVNIŠTVA: MAĐARSKA, ITALIJA (MOLISE), SLOVAČKA, AUSTRIJA (GRADIŠĆE), A NA NAPUŠTENJA PODRUČJA NASELJAVAJU SE VLASI
- ISLAMIZACIJA = ŠIRENJE ISLAMA I MUSLIMANSKE KULTURE
- OSVOJENA PODRUČJA -> VIŠE SANDŽAKA -> BOSANSKI PAŠALUK, PLAĆANJE POREZA: RADNA OBAVEZA, HARAČ (POREZ U NOVCU, GLAVARINA), DANAK U KRVI (MUŠKA KRŠĆANSKA DJECA -> JANJIČARI)
- ODNOS OSMANSKE VLASTI PREMA VJERI: BOLJI POLOŽAJ PRAVOSLAVNE CRKVE

USKOCI

- PREBJEZI IZ HERCEGOVINE
- OBRANA KLISA (ZAPOVJEDNIK PETAR KRUŽIĆ) I SENJA
- NAPADAJU TURKE I MLEČANE

OSLOBAĐANJE OD OSMANSKE VLASTI

- VELIKI BEČKI RAT (17. ST.): POSLJEDNJI POKUŠAJ OSVAJANJA BEČA
- SVETA LIGA = HM, POLJSKA I VENECIJA
- DOMAĆE STANOVNIŠTVO SUDJELUJE U OSLOBAĐANJU HRVATSKOG PROSTORA (FRANJEVCI),
- MIR U SRIJEMSKIM KARLOVCIMA (1699.)